

RINGWEGEN VAN AGENCY: AANJAGERS, MODALITEITEN EN RESULTATEN VAN CHINESE BETROKKENHEID BIJ INVESTERINGEN IN DE ETHIOPISCHE INFRASTRUCTUUR

Valeria Lauria

Samenvatting

De toenemende aanwezigheid van China in Afrika baart wetenschappers, beleidsmakers en vakmensen zorgen omdat deze ontwikkeling tot uitbuiting zou kunnen leiden. Er wordt gevreesd voor een eenzijdige overheersing van een passief en onderdanig Afrika door een monolithisch China. Het doel van deze studie is om een bijdrage te leveren aan de literatuur over de betrekkingen tussen China en Afrika door onderzoek te doen naar de aanwezigheid van China in de Ethiopische infrastructurele sector. Gezien het belang van investeringen in infrastructuur in de ontwikkelingsstrategie van Ethiopië en de dominante Chinese betrokkenheid bij dit soort investeringen, is deze sector bij uitstek geschikt om deze problematiek te onderzoeken. Ethiopië ontvangt het op één na grootste bedrag aan Chinese infrastructurele financiering in Afrika.

Tegen deze achtergrond staat in dit proefschrift de door China gefinancierde en gebouwde infrastructuur in Ethiopië centraal. Het proefschrift beschrijft een nieuw analytisch concept: het Global Infrastructure Network (GIN)-kader. Hiermee worden infrastructurele projecten in kaart gebracht waarbij sprake is van onderhandelingen tussen verschillende actoren op mondiaal, nationaal en lokaal niveau. Met dit kader wordt zichtbaar hoe deze niveaus met elkaar verbonden zijn. Dit helpt om sociaaleconomische en politieke factoren te onderscheiden die anders verborgen blijven en die gestalte geven aan het optreden van verschillende actoren die betrokken zijn bij verschillende stadia van het ontwerp, de financiering en de uitvoering van infrastructurele projecten. Daarnaast kan met dit kader de integratie van infrastructurele projecten in de mondiale, nationale en lokale economie worden beoordeeld en kunnen de mogelijkheden om met deze projecten positieve ontwikkelingssynergieën te genereren en gunstige economische resultaten te behalen nader worden onderzocht. Dit levert een beeld op van de actoren, machtsverhoudingen, prikkels en belangen die een rol spelen bij de Chinees-Ethiopische betrekkingen in de infrastructurele sector.

Uit het onderzoek blijkt dat de aanwezigheid van Chinese bedrijven in de Ethiopische infrastructurele sector positieve ontwikkelingssynergieën oplevert, ondanks de diversiteit en dynamiek in het

opereren van deze bedrijven en de uiteenlopende effecten van de bedrijfsactiviteiten. Dit komt door het creëren van werkgelegenheid, het versnellen van technologieoverdracht en het diversifiëren van de productiestructuur. Verder worden er vraagtekens geplaatst bij de veronderstelling van Afrikaanse passiviteit in het geval van Ethiopië. Wanneer infrastructurele projecten worden beschouwd als het resultaat van onderhandelingen die op verschillende niveaus en verschillende momenten plaatsvinden, blijkt uit het veldonderzoek dat Ethiopische actoren in staat zijn hun belangen vóór, tijdens en na de uitvoering van infrastructurele projecten te behartigen. Hun handelen is echter niet in alle gevallen onmiddellijk effectief.

Dit onderzoek levert dus op vier niveaus een bijdrage aan het debat over de betrekkingen tussen China en Afrika. Ten eerste is er een nieuw conceptueel instrument ontwikkeld, het GIN, dat met een kaart van actoren, onderhandelingen, modaliteiten en resultaten inzicht biedt in door het buitenland gefinancierde en gebouwde infrastructurele projecten. Ten tweede werpt het licht op de toenemende dominantie van Chinese bedrijven in de Ethiopische infrastructurele sector door de aanjagers van de betrokkenheid van Chinese bedrijven bij de sector te onderzoeken. In het bijzonder toont het de sterke verwevenheid tussen politieke en commerciële belangen. Enerzijds spelen Chinese banken en overheidsactoren een belangrijke rol bij het scheppen van normatieve en financiële voorwaarden om de expansie van Chinese bedrijven in Afrika te ondersteunen, en anderzijds opereren Chinese bedrijven in toenemende mate onafhankelijk van de Chinese overheid en op basis van hun eigen commerciële belangen. Ten derde beschrijft dit proefschrift uitgebreid hoe Ethiopische overheids- en niet-overheidsactoren hun belangen binnen en buiten de door de overheid geleide onderhandelingen met hun Chinese partners behartigen en het resultaat van het overleg beïnvloeden. Ten vierde levert het nieuwe aanwijzingen die ingaan tegen het idee van Chinese infrastructurele projecten als afgeschermdes enclaves. Binnen de infrastructurele sector in Ethiopië geven verschillende Chinese bedrijven blijk van een toenemende integratie in de lokale economie. Het onderzoek wijst er echter op dat enerzijds de lokale industrie, die gekenmerkt wordt door een gebrek aan regelgeving en zwakke capaciteiten op lokaal niveau, en anderzijds de kenmerken van Chinese bedrijven bepalend kunnen zijn voor de vorming van ontwikkelingsverbanden.